ГОМАН

Беларуская Віленская часопісь

выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрації і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 26 (118). Год II. Вільня, 30 марца 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

Прысяга міністроў.

Нямецкае апавешчэньне 29 марца не дае ніякіх выдатных ведамасьцей.

Рэволюція у Расеі.

АМСТЭРДАМ. Як даносяць с Пецярбурга, міністры далі гэткую прысягу:

„Як член тымчасоваго правіцельства, занімаючы сваё мейсцо воляй народаў і па прызыву Думы, абяцаю перад Усемагучым Богам і маім сумленьнем верна і сумленна служыць народу і Расейскай дзержаве, заховываць ненарушыма волю яе і пачэсные правы грамадзян, памагаць развіцьцю грамадзкай свабоды і роўнасьці ўсемі маімі пастулкамі і прыказамі і устрымацца ад уселякіх спроб безпасрэдна ці пасрэдна вярнуць стары лад. Я прысягаю, што дзеля выпаўненьня ўсіх павіннасьцей, якіе ўзяў на сябе тымчасовы урад перад вачыма народаў, я выкарыстаю ўсё сваё уменьне і ўсе свае сілы. Я прысягаю, што зраблю ўсё патрэбнае дзеля сазыву ў найбліжэйшым часе устаноўчаго сэйму на аснові простаго, роўнаго і тайнаго выбарнаго права, што аддам у рукі гэтаго сэйму ўсе правы, якіе маю ў супольнай рабоці з другімі членамі правіцельства, і пакаруся волі народу, выказанай гэтым сэймам, асабліва ва-ўсім, што датычэ формы упраўленьня і аснаўных законаў дзержавы“.

АМСТЭРДАМ. Як апаведаюць француские афіцэры, быўшые у расейскай глаўнай кватэры, Мікалай Мікалаевіч сказаў ім, што, калі-б саюзьнікі энэргічна паддзержывалі Расею, дык можна было бы дайсьці згодлівасьці ў партыйных паглядах. Але яны сваіх павіннасьцей ня выпаўнілі ані матэр'яльна, ані фінансова. Сілы Расеі цяпер гэтак разрознены, што ў канцы народ выскажэцца проці вайны.

ШТОКГОЛЬМ. Пецярбурская рада работнікоў узмацавалася с прычыны прылучэньня да яе ўсіх жалезнадарожных, пачтовых і тэлеграфных служачых, якіе адмовіліся паддзержываць далей тымчасовы урад. Сыгналам да гэтаго была адмова ураду дапускаць пасылку соцыялістычных адозв на фронт.

ПЕЦЯРБУРГ. Протопопова вінавацяць у здрадзі гасударства. Царыцу—ў аднадумстве з ім. Да абвініцельнаго акту далучэны дакумэнты с патайнаго архіву Протопопова. Матэр'ялы апрацовывае і вядзе сьледзтво Бурцэв.

Гэтымі днямі будзе апублікован абвініцельны акт.

Між салдатамі відаць узрост злосьці да тымчасоваго ураду. Часта чуваць гутаркі: „Мы гэтых ягомасьцёў зрабілі міністрамі і мы скінем іх, калі будуць рабіць ня тое, чаго мы хочэмо. Мы хочэм **зямлі, волі і міра**. Калі іх нам не дадуць, мы здабудзем гэта самі“.

ЛОНДОН. Англіцкіе газэты стараюцца заверыць, што «пабочнае» правіцельство гэтак зама забараніло выстаўляць надпісы „Даволі вайны!“

Валынскі полк, каторы першы прылучыўся да рэволюціі, паслаў у Думу дэпутацію са штандарам, на якім было напісано: **„Вайна да канцо! Рабіце гранаты!“**

Кажуць, бытцым аднаго прамоўцу крэпка збілі за тое, што ён прамаўляў проці вайны.

Сьв. Сынод выйшоў увесь ў адстаўку. Глаўная і найцяжэйшая задача новаго сыноду—гэта сазыў сабору дзеля развязкі ня церпячай адкладу справы рэформы праваслаўнай цэркві.

Жыдоўскіе газэты, каторые праз два гады былі забаронены, ізноў пачалі выхадзіць.

Крызіс у Швэціі.

ШТОКГОЛЬМ. Спадзяюцца адстаўкі ўсяго міністэрства Гаммарск'ельд, каторае стаяло за удзержаньне поўнай нэутральнасьці Швэціі.

Адстаука Бальфура.

ЛОНДОН. Кажуць, што трэба ждаць адстаўкі міністра загранічных спраў, Бальфура, с прычыны недаволі энэргічнай палітыкі ў нэутральных дзержавах у справе падводнай вайны.

„Устаноўчы сэйм“.

Скінуўшы царскую ўласць, палажыўшы канец панаваньню запраўды «Крываваго» Мікалая II, рэволюцыйны рух у Расеі мае перад сабой ешчэ надта вялікую і важную работу. То-ж царскае правіцельство дзержалося гэтак крэпка затым, што па ўсіх канцах гасударства, ў найдалейшых, найболей глухіх куткох яго былі «вочы і вушы царскіе», былі тысячы слуг правіцельства, каторые, пачынаючы ад губэрнатароў і канчаючы вураднікамі ды стражнікамі, сьлепа спаўнялі прыказы с Пецярбурга, трымаючы ў няволі сваіх жэ братоў дзеля добрай заплаты, чыноў і нагрaд... Вось, усю гэту банду царскіх «халопоў» трэба выкурыць з насіджэных мейсц, трэба замяніць іх людзьмі, выбранымі самым народам і ахвочымі працаваць не дзеля няволеньня сваіх братоў, а дзеля вызваленьня іх с путаў цемнаты, безпраўнасьці, нэндзы.

Работа гэта ўжо вядзецца. Рэволюцыйнае правіцельство замяняе губэрнатароў маршалкамі земств, рассылае ўсюды сваіх камісароў і т. п. Але гэтаго мала: выкарэняючы старую ўласць, трэба устанаўляць новую плянова, дапасовываючы яе да таго новаго ладу, каторы павінен настаць замест скінутаго самадзержавія. І цяпер перад насяленьнем Расейскай дзержавы стаіць пытаньне: які-ж будзе гэты лад?

Адказ на гэтае пытаньне павінны даць усе народы Расеі праз сваіх даверэных людзей, выбраных на устаноўчы сэйм («учредітельное собраніе»). Тымчасовае правіцельство абяцалося склікаць устаноўчы сэйм не пазьней, як у тры месяцы, — значыць, ужо нядоўгі час аддзеляе нас ад развязкі справы аб будучым дзержаўным ладзе «новай Расеі». На выбарах маняцца даць право голасу ня толькі ўсім мужчынам, але і кабетам. З выбарнаго права будуць карыстаць і тые расейскіе грамадзяне, якіе цяпер знаходзяцца у арміі.

Ад асноў, на каторых маюць адбыцца выбары устаноўчаго сэйму, будзе залежаць у значнай меры развязка пытаньня аб тым, які характэр будзе мець той сэйм. Нельга забывацца, што цяпер па ўсей дзержаве на вёсцы асталіся найбольш старые і малые, што — паводлуг падрахунку «Нов. Вр.» — нават у такой губэрні, як Харкоўская, дзе земскіе організаціі незвычайна шырока наладзілі народную прасьвету, цяпер пераважываюць неграматные элемэнты (ад 72 да 80%% неграматных!), што яшчэ нет ведама, якіх людзей пашле на устаноўчы сэйм гэты цёмны люд. Толькі голас работнікоў па местох, толькі голас арміі можэ даць перавагу элемэнтам радыкальна-рэспубліканскім, каторые жадаюць новаго ладу без цара. А поруч с тым яны могуць пастанавіць, каб у новай Расеі не маскоўскі народ (вялікарусы) панаваў над другімі народамі, а каб усе народы ў межах супольнай дзержавы былі роўнаправны, упраўлялі-бы самі сабой.

Трэба адзначыць, што расейскіе лібэралы, каторые пераважываюць у тымчасовым рэволюцыйным правіцельстве, заўсёды выяўлялі сільны маскоўскі нацыоналізм і цэнтралізм. Яны заўсёды лічылі народ маскоўскі за гаспадара ў Расейскай дзержаве, інтэрэсы катораго павінны стаяць вышэй за інтэрэсы ўсіх іншых народаў; яны будучый дзержаўны лад асновывалі на концэнтраціі ўласьці ў руках пецярбурскаго правіцельства, не прызнаваючы права на аўтономнае, самаупраўнае жыцьцё тых чысьленых краёў, з якіх складаецца Расея. І цяпер, дайшоўшы ўласьці, яны гатовы прыстаць на незалежны быт утрачэнай у часі вайны Польшчы, вярнуць Фінляндіі стаптаные царскім правіцельствам аўтономные правы, даць аўтономію для Каўказу,—але рэштай зямель хочуць упраўляць па-стараму с Пецярбурга. Так, паводлуг слоў украінскай часопісі «Вільне Слово», ешчэ перад рэволюціей заступнікі літоўскаго грамадзянства зажадалі ад Мілюкова, каб ён, с прычыны неяснаго становішча расейскіх лібэралоў у справе нацыональнай, высказаўся адкрыта аб аўтономіі Літвы. На конфэрэнціі партіі кадэтоў у Маскве пытаньне гэтае было разгледжэно, і думку аб аўтономіі Літвы адкінулі...

Г. Б.

Беларусы у палоні.

Беларусы ў нямецкім палоні, сьледам за сваімі братамі украінцамі, пачынаюць памаленьку гуртавацца і прыступаць да нацыянальнай беларускай работы. Не кажучы ўжо аб тым, што беларуская газэта расходзіцца ў таборах для ваенна-палонных у тысячах эгзэмпляроў, што туды ідуць вялікіе партіі беларускіх календароў і іншых кніжек, — цяпер тамака падніімаецца думка уладзіць свой беларускі тэатр. Як нас паведамляюць, думка гэта з'явілася перш за ўсё ў таборы для ваенна-палонных у Мюльфінгэн: тамака выпісаны ўжо беларускіе сцэнічные творы, як «Паўлінка» і інш.

Нікай жэ табор у Мюльфінгэн паслужыць прыкладам і для другіх палонных беларусоў, каторых у Нямеччыне многа тысяч!

Вячорные мысьлі.

З гутарак с тутэйшымі палякамі я заменціў у іх асаблівае тлумачэньне сваіх «міссій». Яны кажуць, што, так як яны не беларусы і не літвіны, а палякі, то яны і цягнуць да Варшавы.

Што яны самі цягнуць до Варшавы, — гэтаго ніхто ім за зло лічыць ня можэ: ведома, што кожнаму дорага свая бацькаўшчына; але што яны хочуць і наш народ і нашу старонку аддаць да Варшавы, — гэтаго ўжо ў нас цярпець нельга.

Кожный знае, што у Швэйцарыі жывуць немцы, французы і італьянцы, і, ня гледзячы на гэта, швэйцарэц італьянец ня хочэ прылучаць свае бацькаўшчыны да Італіі, француз — да Франціі, а немец—да Нямеччыны. У нас то-жэ жывуць тры народы: адвечные жыхары беларусы і літвіны, ды польскіе колоністы (аб жыдох, як аб народзі ў народзі, тут не успамінаю); і вось тые колоністы замест памагаць адбудове супольнай нашай бацькаўшчыны—хацябы за хлеб, які яны ў нас ядуць, усякімі спосабамі стараюцца вясьці ў нас сваю несумленную работу, работу здрайцоў нашай бацькаўшчыны.

Але мы ўжо вас не баімося, чужынцы: наш народ ужо прабудзіўся, народная сіла Беларусі расьце с кожным днём: нават тутэйшые жыхары, да недаўна ешчэ называўшые сябе «палякамі», адпадаюць усё болей і болей ад вас і прыступаюць да супольнай з намі работы для свае бацькаўшчыны. І недалёка той час, калі вы астанецёся самі заклямёнымі на вечные часы за сваю «работу» гісторыей прабуджэньня нашаго Края.

Лобуць.

У Вільні і ваколіцах.

× **Творы Янкі Купалы па польску.** Як мы даведаліся, ў Коўні адна асоба працуе цяпер над перэтлумачэньнем на польскую мову беларускіх вершоў нашаго слаўнаго паэта, Янкі Купалы, сабраных у зборніку „Шляхам Жыцьця".

Мы шчыра вітаем гэту работу. Творы Купалы—гэта пэрлы маладой беларускай паэзіі, і паводлуг іх польскае грамадзянство можэ вытварыць сабе правільны пагляд на беларускую нацыянальную творчасць, каторую ворагі нашаго народу стараюцца выстаўляць у фальшывым сьвятле.

× **„На вёсцы".** У суботу, 31 марца, ў Беларускім Клюбе (Віленская 28) артыстычная дружына пад кірункам п. Ф. Олехновіча адыграе другі раз ідыльлю п. Олехновіча „На вёсцы". Пачатак а $7^1/_2$ гадз.

Плата за ўход для членоў і іх гасьцей звычайная (50 фэн.).

× **Музыкальна-вокальны вечар.** Вельмі цікавы музыкальна-вокальны вечар ладзіцца у салі Беларускаго Клюбу (Віленская 28) у гэту нядзелю, 1 красавіка.

У багатай праграмі будзе сьпеў добра знаёмых віленцам,пп. Вадзінскаго і Бароўскаго, ігра на фортэп'яні п. Хазан і інш.

Трэба думаць, што вечар гэты зборэ поўную салю.

Пачатак а 7 гадз.

× **Саюз артыстычных работнікоў** аткрыў пасрэдніцкае бюро працы для сваіх членоў.

× **Віленскі саюз дамаўласьнікоў** організуе тэхнічнае бюро дзеля разработкі пытаньнеў аб будоўлях, каналізаціі і вадаправодах. У саюз паступіло многа новых членоў.

× **Віленскае сельска-гаспадарскае т-во** наладзіло ў свае канцэлярыі юрыдычна-справочнае бюро для селян.

× **Фальшывые грошы.** У Вільні з'явіліся падробленые 100-маркоўкі.

× **Скорая помач** ад 12 да 18 марца дадзена ў 71 прыпадку. Карэтка выеждждала 46 разоў.

× **На рынку бяруць гэткіе аплаты:**

	за дзень	за месяц
1. За квадратовы мэтр мейсца, занятаго пад таргоўлю	0,10 м.	1,50 м
2. За воз, або штуку скаціны, або начоўку з рыбай. . . .	0,40 „	6.— „
3. За штуку дробнай жывёлы (сьвіньні, козы і авечкі). . .	0,20 „	3.— „

За карыстаньне з местовай вагі бяруць па 2 фэн. с пуда; пры гэтым няпоўные пуды лічацца за поўные.

× **Міравы суд.** Торговец масламі, Бэрэн Окум, дамешваў да масла да 37% вады і гэткае «найлепшае» масло прадаваў па 6 м. 70 ф. за расейскі фунт. Яго засудзілі на 300 м. штрафу або 100 дзён вастрогу.

Сара Валіцкая за помач у распусьце засуджана на 3 мес. у вастрог.

× **«Хрысьціцелі» малака.** Ніжэйпісаные таргоўцы малаком за падрабляньне малака пакараны: Сэлечнік Геран, Шварцоўскі зав. 5, 12, — штрафам на 150 м.; Рахман Эля, Завальная 17, 6, — на 120 м.; Ос'я Вольф, Бэнгерская 21, —на 150 м.; Пухальская Петрунэля, Олімпская 6, — на 120 м.; Вайнштэйн Рахэль, Стэфаноўская 4, 4, — на 20 м.; Швашкевіч Уладзімір, Кіеўская 3, — на 90 м.

× **Курс рубля:** офіцыяльны — 2 м. 00 фэн. за рубель; у банках пры прадажы — 2 м. 34 ф., пры куплі—2 м. 38 ф.

Пазычковая каса бярэ 6%.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
за дзень з 25 на 26	$+4^0$	-4^0
„ з 26 на 27	$+6^0$	-2^0
„ з 27 на 28	$+1^0$	-1^0

З усяго Краю.

Прадажа малака.

ГРОДНЯ. Гродзенскі паветовы урад ладзіць прадажу малака за прыступную цану на рынку на Біржэвым пляцу, ды толькі тым асобам, каторые пакажуць заверэньне, што ў іх сям'і ёсць дзеці менш 2 гадоў. Кварту малака будуць прадаваць па 45 фэн.

Жыдоўскі тэатр.

КОЎНА. Віленскі жыдоўскі тэатр ігрэ цяпер у Коўні. 19 марца ігралі «Янкель-Каваль». Ешчэ будуць пастаўлены п'есы: «Сем'я», «За сьценамі» і «Праступны кут».

Юга і Грамавік.

Гадоў таму капы са дзьве будзе, як у вёску Дзянісава прыйшла, неяк апасьля Зьмітроўскіх Дзядоў, тоўстая старая баба. Сюды-туды пакруцілася па вёсцы і шусь да Прахора ў хату, дый кажэ:

— Я нетутэйшая, але чула аб вашэці, што чэлавек добры, і прыйшла папрасіцца на кутніцу. Каштаваць я вам нічога ня буду, ешчэ і вы каля мяне заробіце, калі за мае грошы пракорміце мяне.

Прахор падумаў, парадзіўся з жонкай і прыняў тую невядомую бабу да сябе ў хату.

Баба адразу дала Прахору сотню рублёў «на руку». Прахор, дачэкаўшыся вечэра, рады пайшоў спаць.

На другі дзень устаўшы садзіцца сем'я сьнедаць, калі хопяцца, ажно с чатырох булак хлеба, што былі ў істопцы, і паміну німа. Гэтак сама нет ведама куды счэзьлі са два сыры і цэлы кумпяк сьвініны. У хаці, ведама, гоман узняўся, бо ўсе думалі, што ноччу злодзей улез у істопку. Ажно тут будзіцца новапрыняятая кутніца і кажэ: «Супакойся, гаспадару, гэта я у ночы вячэрала». Павярнулася яна да сьцяны і захрапла.

Усе толькі пераглянуліся між сабой, паківалі моўчкі галавамі і чэкалі, што далей будзе.

Хлеб тады танны быў, то што Прахору? абы толькі грошы! І баба не шкадавала стравы. Прахор тое толькі і рабіў, што скупляў па ўсей ваколіцы збожжа, мяса, масла і ўсякіе іншые харчы і карміў сваю кутніцу. Гэтак, дачэкаўшы Каляд, Прахор выкупіў ужо ўсе харчы у свае ваколіцы і каля запуст павінен быў ездзіць с фурманкамі па харчы ажно пад Задарожжа, пад Друю і пад Глыбокае.

А зіма настала сярдзітая: з дня ў дзень траскучые марозы! Найстарэйшые людзі не пайталі гэткай зімы сьцюдзёнай. На Вялікдзень і то ешчэ зіма не ўнімалася: сьнягі на палёх лежалі гурбамі і рэкі стаялі. На Праводную людзі на магілкі хадзілі наміхнаць Дзядоў па сьнягу і ў кажухох.

І хоць у Прахора грошы было на закуп харчоў, скольки трэба, але купіць штораз цяжэй было. Страх яго агарнуў, што гэто за пражорлівая баба завелася ў яго?

Гэтак думаючы, едзе ён Гарманаўскім трактам на Пагост, і якраз у Падорскай пушчы коні спыніліся і ня йдуць далей. Ен іх і лейцамі і пугай, а тые ані з мейсца! Вылез Прахор з розвальняў і падыйшоў дарогай паглядзець, ці, барані Божэ, ня воўча руя заступіла яму дарогу. Толькі ён гэта адыйшоўся з двое гоняў, ажно бачыць: выежджае з лесу нейкі малады чэлавек на белым кані. І чэлавек і конь у залатой зброі, аж мігцяць у вачох. Прахор гэтак спужаўся, што ня мог кранулца з мейсца, а незнаёмы рыцар пад'ехаў да яго і кажэ:

— Ня бойся мяне, Прахор, я—Грамавік, прыяцель і апекун людзей і вораг іхніх ворагоў. Баба, што у цябе жыве, ня простая. Гэта Баба Юга, яна па начах у звлезнай ступе езьдзіць і холад на зямлю наганяе, а памялом с хмар сьнягі стрэсае. Ты павінен памагчы мне забіць яе, бо інячэй саўсім лета на сьвеці ня будзе і народ увесь вымрэ з голаду і холаду. Але пакуль яна у людзкой хаці, або у ступе свае раз'ежджае, я не магу забіць яе. Ты павінен прымусіць яе выйсьці днём белым на бязлёдую ваду.

Прахор абецаўся ўсё зрабіць, каб памагчы звясьці яе са сьвету. Завярнуў сваё коні і, прыехаўшы дамоў, кажэ бабі:

— Худа, бабка, нідзе ўжо ніякіх харчоў німа. Усю ваколіцу ператорс і не купіў нічога. Спробую я сазваць людзей і закінуць тонь у возеры, мо' хоць рыбы дабудзем.

Насклікаў Прахор людзей са свае і суседніх вёсак і цэлы дзень рубалі прорубкі, пакуль не асеў лёд. Закінулі невад пад лёд і Прахор пайшоў да бабы.

— Бабка, кажэ, мы закінулі невад, але ня здужаем выцягнуць яго, відаць рыбы набралося поўна, ці не паможэш нам?

— А ці ня мокра там?—пытае баба?

— Э, дзе там, суха! Мальцы крыху каля палонак наплюхалі, а так суха...

Баба туды-сюды пакруцілася па хаці, аблізалася і кажэ:

— А ці не хмарна на дварэ?

— Не, дзе там, сама бачыш: сонца сьвеціць.

Толькі баба дайшла да сярэдзіны возера, як на небі паказалася маленькая хмарка. Калі пачалі цягнуць невад, і ад яго палілася вада па лёдзі, баба, глянуўшы у верх на хмарку, крыкнула нема і кінула невад—пусьцілася ўцекаць да берагу.

Ажно разарвалася хмара і з яе вылецеў коннік у залатой зброі на белым кані і заступіў бабі дарогу. Коннік быў гэткі бліскучы, што ажно на яго глядзець было нельга.

Убачыўшы конніка, баба скінулася у аграмадзістую зьмяюгу, але ня здужала яна і тройчы перакуліцца, як праменны коннік усадзіў ей у горло канец свае дзіды. Зьмяюга скорчылася, зморшчылася і рассыпалася ў попел.

Назаўтрае пасьля гэтаго ударыло гэткае цяпло, што сьнягі ў вокавідзі паталі, забурлела вада ў ручэх і рэках, а за тыдзень людзі ўжо выехалі ў поле с сохамі.

В. Л.

Рэволюцыя у Расеі.

ШТОКГОЛЬМ. За апошніе 24 гадзіны з Расеі не было офіцыальных ведамасьцей.

Штокгольмскі карэспандэнт «Русск. Сл.» атрымаў з Масквы тэлеграму, што мае быць аб'яўлена рэспубліка, а монархія будзе зусім скасована.

Спажыўные справы знаходзяцца ў цяжкім палажэньні. Новае правіцельство спатыкае шмат прашкод, с каторымі яно, аднак, энэргічна змагаецца.

Селяне адносяцца без цікавасьці да новаго ураджаю.

ШТОКГОЛЬМ. Расейскіе газэты шмат пішуць аб будучай форме упраўленьня гасударствам. Большая часць газэт дамагаецца дэмократычнай рэспублікі. Правые газэты выходзяць пад суровай цэнзурай. «Нов. Вр.», «Колокол», «Русск. Знамя», «Земшчына» і «Русская Земля» — сконфіскованы.

РОТТЭРДАМ. У Дорпаце студэнты-жыды організавалі сваю ўласную міліцію, каторая ня слухае местовай рады. З гэтай прычыны там пануе безладзьдзе і бываюць разрухі.

У пецярбурскіх урадовых кругах пануе сур'ёзнае неспакойство с прычыны настраеньня арміі, між каторай ідзе пропаганда кінуць аружжэ у прыпадку наступленьня ворагоў.

Соцыал-дэмократычная «Правда» друкуе рэзолюцію цэнтральнаго камітэту работнікоў і салдатоў, у каторай салдатоў прызываюць выйсьці з акопоў і перэдацца ворагам, бо немцы не ўмешаюцца ў расейскіе ўнутрэные справы, і настане мір.

Рэволюцыйнае правіцельство загадало арэштаваць генэралоў Эвэрта і Гурко.

У Кіеві генэралу Іванову загадалі не выхадзіць са сваіх пакоёў у гасьцініцы «Continental».

Так-званае «пабочнае» правіцельство папярэдзіло офіцыоз правіцельства «Рэч», што калі ён не пакіне вясьці пропаганду за вайну, то будзе закрыты.

Ваенны міністэр Гучков загадаў абярнуць «Русскій Інвалід» у штодзенную газэту і вясьці праз яго урадовую пропаганду у арміі. Аднак, соцыалісты супраціվіліся спаўненьню гэтаго пляну.

ШТОКГОЛЬМ. Керэнскій апрацовывае цяпер абвініцельны акт проці цара і царыцы, каторых вінавацяць у шпіонстве. Быўшая царыца быццым-то мела ў Царскім Сяле станцію тэлеграфу бяз дроту, праз якую пасылала тэлеграмы ў Бэрлін.

Суд над міністрамі і гасударственыміураднікамі адбудзецца перад судом над царом.

Дзесяць вялікіх князёў з Мікалаем Мікалаевічам напярадзі паслалі тымчасоваму ураду тэлеграму, кажучы, што яны стаяць за новы лад і адрэкаюцца ад удзельных зямель на карысць гасударства.

Тымчасовае правіцельство апавесьціло, што установчы сэйм адбудзецца ў Пецярбурзі.

Работа ў большай часьці пецярбурскіх фабрык спынілася. Ў Пуцілаўскіх заводах—поўны хаос. Работнікі на сваіх сабраньнях заяўляюць, што прычына забастоўкі—пратэст проці далейшай вайны. Дырэктароў пабілі да сьмерці. У гасударственай друкарні работнікі так сама забаставалі; з гэтай прычыны прыпынілося друкаваньне бумажэк.

ШТОКГОЛЬМ. Тымчасовае правіцельство шчыра стаяло за аддачу найвышэйшай ваеннай ўласьці Мікалаю Мікалаевічу, але проці гэтаго станоўча выступіло так-званае «пабочнае» правіцельство, зложэнае с соцыалістоў. Пад націскам апошняго Мікалаю Мікалаевічу прэдлажылі адрачыся ад вярхоўнай ваеннай уласьці.

«Русск. Воля» пішэ, што царскую сям'ю перэвязуць у Англію. Пад надзорам міністра судоў Керэнскаго царскую сям'ю павязуць Мурманскай чыгункай у Раманава, а адтуль у Н'юкастль.

На урочыстым прыёме паслоў саюзьнікоў англіцкі пасол выказаў надзею, што Расея большчым калі-колечы зверне увагу на вайну і не стрымаецца ні перад якімі ахвярамі, каб дайсьці аканчацельнай пабеды над Нямеччынай. Мілюков сказаў, што старое правіцельство затым і скінуто, што яно не магло давясьці вайны да аканчацельнай пабеды. Гэта задача ляжыць на новым правіцельстве.

Сьв. Сынод прызывае ўсіх верных праваслаўнай цэркві слухаць новаго правіцельства і бараніцца да апошняго ад ворагоў. Адозва заканчываецца славамі: „Аддайце ўсе свае сілы волі, якая вядзе Расею да свабоды, шчасьця і славы“.

ШТОКГОЛЬМ. Швэдзкіе газэты напамінаюць, што быўшый дэпутат Мілюков, вертаючыся з Лондона, сказаў у Штокгольмі, што аслабленьне уціску Фінляндіі не павінно дайсьці да аднаўленьня фінляндзкай аўтономіі.

БАЗЭЛЬ. С прычыны загаданай новым урадам рэквізыціі збожжа у розных расейскіх губэрнях былі новые крывавые разрухі. Селяне ня хочуць прадаваць збожжа па устаноўленым найвышэйшым цэнам і супраціўляюцца урадпікам. Селяне і сельскае духавенство—проці новаго правіцельства. Сельскіе сьвяшчэнікі прызываюць селян дзержацца дадзенай прысягі, кажучы, што цар напэўна вернецца на трон.

ПАРЫЖ. «Journal du Peuple» даносіць с Пецярбурга, што дэлегаты мешаных камісій, асабліваж рэволюцыонеры дамагаюцца суда над царом і яго сям'ёй.

«Bonnete Rouge» даносіць, што расейская соцыал-дэмократычная газэта ў Парыжы «Начало» зачынена на месяц.

ШТОКГОЛЬМ. С прычыны спадзеваных маніфэстацій радыкальнай работніцкай партіі, каторая слухае загадоў Чхэідзэ, тымчасовае правіцельство зрабіло шырокіе ваенные прыгатаўленьня.

ШТОКГОЛЬМ. «Русская Воля» пішэ:

На 17-гадзіннай нарадзе рабочаго камітэту і прэдстаўнікоў ваенных часьцей разгледалі справу ўнутрэнаго ладу ў арміі. Нарада была гэткая бурная, што рэзолюцію прышлося адлажыць на пазьнейшы час. У часі спорак прыбыў Керэнскій, катораго ўсе горача віталі. Ен сказаў, што прэдлажыў тымчасоваму правіцельству даць салдатам усе правы, ў тым ліку і право дабівацца афіцэрскаго чына.

Аб організаціі саюза рэспубліканскіх афіцэроў пішуць:

Урад саюза складаецца з 25 асоб, у тым ліку 10 членоў расейскай соцыал - дэмократычнай партіі. Прэдстаўнікі саюза будуць пасланы да паадзінокіх ваенных часьцей — пачынаючы ад палка і вышэй.

У памешчэньні Адміралцейства адбылася сходка, на якой было больш за 1000 душ марскіх афіцэроў, салдатоў і матросоў. Афіцэры казалі, што яны стаяць за дэмократычную рэспубліку, але жадаюць, каб афіцэроў назначала вышэйшая урадовая ўласць. Прамоўцы с-паміж марскіх салдатоў і матросоў гаварылі, што яны жадаюць, каб афіцэроў выбіралі салдаты і матросы. Да іх жаданьня прылучыліся і прэдстаўнікі унтэр-афіцэроў флота.

Работнікі на верфях у Пецярбурзі, Кронштаці і Мікалаеві гразілі ў заяве на пісьме забастоўкай, калі ня будзе прынят закон аб выбары афіцэроў салдатамі. Выбраны чатыры дэпутаты, каторые пададуць жаданьня работнікоў ваеннаму міністру Гучкову.

КОПЭНГАГА. «Politiken» даносіць:

Ваенны міністэр Гучков апрацаваў плян організаціі вышэйшай ваеннай каманды. Упраўленьне расейскай арміі паводлуг гэтаго пляну мае быць аддадзено ў рукі камітэту, зложэнаго з ваеннаго міністра, міністра фінансоў і міністра загранічных спраў. Камітэт развязывае ўсе справы апрыч чыста стратэгічных, якіе развязывае вярхоўны глаўнакамандуючый.

АМСТЭРДАМ. «Telehraf» даносіць с Пецярбурга:

Генэрал Корнілов паехаў у камітэт работнікоў і салдатоў і заявіў ім, што яны павінны зрабіць выбар між далейшай вайной і падчыненьнем Нямеччыне. Далей жэ ваеваць нельга, калі камітэт будзе вясьці сваю агітацію між салдатамі і проці ваеннай пазыкі.

ЛОНДОН. „Times“ даносіць:

Паводлуг намечэнай рэформы арміі салдаты самі будуць заведываць сваім страваваньнем. Дзеля гэтаго кожная рота будзе выбіраць камісію з 8 душ.

Пратэкція між афіцэрамі ня будзе дапускацца. Старые генэралы пойдуць у адстаўку.

Генэрал Лечыцкій, герой леташняго наступленьня на аўстрыяцкім фронці, заменіць генэрала Эвэрта. Спадзяюцца, што ён будзе мець станоўчы ўплыў на афіцэрство.

На ваенных параходах у Владывастоку узняліся бунты.

Найбольш дысцыпліны відаць у групе армій Брусілова. У прыказе Брусілова гаворыцца: „Мы стаім на варці проці старых ворагоў і не павінны здрадзіць сьвятой Русі“.

РОТТЭРДАМ. Як даносяць з Расеі, работніцкі камітэт выбраў 5 членоў дзеля кантролю над правіцельствам. Да камітэту належаць: Чхэідзэ, Стеклов, Скобелев, Суханов і Філіповскій.

Керэнскій сказаў, што палажэньне—ўсё ешчэ сур'ёзнае, але крытычны момэнт ужо мінуў.

Новае правіцельство тымчасова ня будзе ўвадзіць закона аб выбарных правох жанок.

ШТОКГОЛЬМ. На апошнім заседаньні камітэту работнікоў і салдатоў соцыаліст Скобелев сказаў, што паводлуг вестак с Кронштадта, Рэвэля і Сэвастополя выяўляецца сільны рух за рэспубліку. Рух гэты найбольш сільны у флоце. Расейскіе работнікі, праўда, перэважылі, але да аканчацельнай пабеды ешчэ далёка. Скобелев нападаў на англіцкаго пасла, каторы ўвесь час стаяў разам з буржуазіей і быў гатоў прыстаць на тое, каб народ і надалей быў адсунут ад ураду.

ЛЮГАНО. Міністэр загранічных спраў, Мілюков, сказаў карэспандэнту «Corr. d. Sera», што Расея ня зробіць сэпаратнаго міра, бо дэмократычная ідэя можэ запанаваць толькі тады, як Расея дойдзе пабеды. Праграма новаго правіцельства мае на мэці раздзел Турэччыны і вызваленьне славянскіх народаў Аўстрыі.

ЖЭНЕВА. «Temps» даведалася с Пецярбурга, што міністэр фінансоў, Тэрэшчэнко, прыгатаўляе новую вялікую ваенную пазыку.

ЛЮГАНО. «Corr. della Sera» даносіць с Пецярбурга:

Падгатаўляецца гэтак сама і аўтономія Эстляндіі. Эстонскіе дэпутаты паехалі ў Пецярбург дзе-

ля выработкі статуту аб самаупраўленьні.

У новую местовую раду ў Пецярбурзі прыняты некалькі жанок, у тым ліку жонка Мілюкова.

ШТОКГОЛЬМ. Міністэр сельскай гаспадаркі, Шынгарёв, і ваенны міністэр, Гучков, загадалі ўсім глаўным станціям на чыгунках Масква—Ніжні-Ноўгарад, Масква—Курск і Масква—Віндава трэйцюю часць мукі для арміі задзержываць дзеля цывільнаго насяленьня. Порціі хлеба для арміі на фронці будуць паменшэны.

Пецярбурскіе газэты друкуюць справаздачу міністра дарог, шмат укарочэную ваеннай цэнзурай. У ей гаворыцца, што палепшыць варункоў перавозак нельга с прычыны зьнішчэньня паравозаў. 60% паравозаў увесь час знаходзіцца у рэмонці. Цяпер нельга нават падвазіць у натрэбнай меры спажыўные прадукты. Паравозы пасажырскіх поездоў мала памагаюць дзеля пераволкі грузоў, бо для таварных поездоў яны лішне слабые. Расейскіе паравозные заводы могуць будаваць толькі 10% патрэбнаго чысла паравозаў.

МАСКВА. Маскоўскі галава сказаў карэспандэнтам газэт, што ў Маскве і ваколіцах яе німа мукі і выяўляецца недастача вугальля. Закрыты многа школ. Мясо ёсць, але німа як яго падвазіць. Збожжэ гэтак сама ешчэ ёсць, ды німа ніякай талковай організацыі. Калі народ убачыць, што рэволюцыйнае правіцельство, гэтак сама, як і старое, не здалее даць хлеба, дык Расея ўбачыць ешчэ сумные здарэньня.

З усяго сьвету.

Лацінскае пісьмо ў Боўгарыі.

«Вільне Слово» с 3 марца 1917 г. пішэ:

Ад даўжэйшаго ўжо часу боўгарскае грамадзянство занімаецца пытаньнем, чы не замяніць «кірыліцу» («рускіе» літэры) лацінскім пісьмом. Вучыцелі ніжэйшых і вышэйшых школ высказаліся за гэту замену, дый правіцельство спрыяе гэтай справе.

Такім чынам пры «кірыліцы» асталіся бы толькі украінцы і маскалі; часць беларусоў і сэрбохорватоў пішэ ўжо лацінікай, а ўсе іншые славянскіе народы (чэхі, словакі, палякі, словінцы) пішуць толькі лацінскім пісьмом. У украінцоў (у Галічыне) была калісь (пад польскім уплывам) спроба завясьці лацініку, ды не ўдалася.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

27.III. Заходні тэатр:

На паўночным усходзі ад Бапом і на поўначы ад Пэррон—стычкі пярэдніх варт. Пасьля чысьленых дарэмных наступленьнёў ворагам удалося дабыць Руассэль. У лясох між Уазай і Кузы-ле-Шато вялікіе францускіе сілы зрабілі наступленьне на нашы пярэдніе лініі, каторые, баючыся, каб іх не акружылі, адыйшлі назад.

Усходні тэатр:

Фронт Леопольда Баварскаго: Пры Іллукшце нашы патрулі ўзялі 30 палонных. Каля Смаргоні гэтак сама ўзяты ў палон 30 расейцоў і кулемёт. На палудзенным усходзі ад Баранавіч, на заходнім беразі Шчары, ўзяты расейскіе пазыцыі між Дарэвам і Лабуцем. Узяты 300 палонных, 4 кулемёты і 7 мінамётаў. На заходзі ад Луцка, на поўначы ад чыгункі Злочоў-Тарнополь і пры Бэрэжанах расейскіе батальёны, пасьля вострага агня, пайшлі ў атаку, але былі крывава адбіты.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: На поўдні ад даліны Тротусуля і каля хрыбта Мад'ярос адбіты расейскіе наступленьня.

Фронт фэльдмаршалка Макензэна: Нічога новаго.

Македонскі фронт: Французы ізноў атакавалі на палудзенным заходзі ад Манастыра, але былі адбіты штыкамі. На заходзі ад Трнова ворагі заселі ў акопе на вузкім фронці.

28.III. Заходні тэатр.

У большай часьці арміі дзень прайшоў ціха.

Наабапол Соммы і Уазы—толькі незначная баевая чыннасць. На полі бітвы з 26 марца між Лянікур і Морж мы налічылі каля тысячы англіцкіх трупоў. На заходнім беразі Уазы, пры Ляфэр, французы адбіты с крывавымі стратамі. Пры Рінон, С.-Супле і Тагір узяты ў палон 300 французоў і здабыты некалькі кулемётаў і мінамётаў.

Каля Рэймсу і ў Аргонах уваравўшыеся дружыны ворагоў выкінуты контратакай.

Усходні тэатр.

Фронт Леопольда Баварскаго: Між морэм і Карпатамі пачаў таяць сьнег.

Дабыча ў бітвах на Шчары узрасла да 20 мінамётаў і 11 кулемётаў.

Фронт эрц-гэрцога Іозэфа: Пры Мад'ярос адбіта расейская атака. На палудні ад даліны Уж узят штурмам умацаваны хрыбет, каторы ўдзержан, ня глядзячы на контратакі. Узяты 150 палонных, некалькі кулемётаў і мінамётаў.

На фронтах *Макензэна і Македонскім*—без выдатных прыпадкоў.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА. 26. III.

На ўсіх фронтах без выдатных прыпадкоў.

ВЕНА. 27.III. **Усходні тэатр:** (гл. нямецк. апавешч.).

Італьянскі тэатр: У ваколіцах Гэрцу пасьля сільнай падгатоўкі артылерыей нашы дружыны уварваліся на пазыціі ворагоў, узялі ў палон 9 афіцэроў і 306 салдатоў, здабылі 1 кулемёт і 1 мінамёт.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ЛОНДОН. Хоць меншасць грамадзкай цумкі гаворыць аб магчымасьці вельмі доўгай вайны, англіцкі народ пераконан, што настаў станоўчы момент. С прычыны падводнай вайны і агранічэньня ею падвозу старонка вельмі непакоіцца. Палажэньне габінэту Ллойда Джорджа скалыхнулося. Не выключаецца магчымасць найбольш сур'ёзнаго за апошніе 50 гадоў палітычнаго крызіса.

БЭРЛІН. «Daily News» пішэ:

Габінэт Ллойда Джорджа спасаваў у-ва ўсіх важных справах унутрэнай і загранічнай палітыкі. Толькі вялікая пабеда на палёх бітв магла-бы аднавіць яго павагу, а паражэньне зусім зьнішчыць гэтае правіцельство.

Расейскі падданы Сіделков прасіў у Ллойда Джорджа аўдыенцыі. Яго арэштавалі. Падазрэваюць, што ён маніўся зрабіць пакушэньне на Ллойда Джорджа.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У Сяродземным моры ізноў затоплены 10 параходаў ёмкасьцю разам на 31.000 тонн. На параходах вязьлі масло, збожжэ, бэнзыну, бавоўну і інш.

ЛОНДОН. Адміралцейство апавешчае:

У Англіцкім канале затануў наш контрмінаносец.

БЭРЛІН. (В. Т. Б.). У бітве на паветры пагіб адзін з нашых найбольш выдатных лятуноў, фэльдфэбэль Маннштт. За апошніе тры месяцы ён збіў 11 ворагоў. У дванадцатай бітве на паветры пагіб сам.

ВАШЫНГТОН. (В.Т.Б.). Ваенны дэпартамэнт прызывае на чынную службу 40 палкоў нацыянальнай гвардзіі. Прэзыдэнт падпісаў дэкрэт аб павялічэньні асабістаго складу флота да 87.000 душ.

Прэзыдэнт ізноў меў нараду аб пасылцэ экспэдыцыйнаго корпуса у Эўропу.

Амэрыканскіе газэты раздзяліліся на два варожые абозы, с каторых адзін выступае проці ваеннаго выступленьня Амэрыкі.

КОПЭНГАГА. З Вашынгтона даносяць: Нельга сумлевацца, што конгрэсс пасьля свайго аткрыцьця выскажэцца за вайну. Амэрыка чынна прыгатаўляецца да наступацельнай вайны.

ПЕРАД НАСТУПЛЕНЬНЕМ НА ІТАЛІЮ.

ЛЮГАНО. Проці пастановы італьянскаго парлямэнту адлажыць свае заседаньня на неазначэны час выступіў с пратэстам соцыаліст Тураттi. Ен сказаў: „Парлямэнцкая большасць ахвоча узлажылабы атказ за наступаючые здарэньня на правіцельство. Як раз цяпер, калі мы спадзяемся новаго наступленьня на Італію на ўсім фронці, нельга зачыняць ядыную установу, каторая карыстае са свабоды слова і мае веру народу“.

„Tribuna“ прызывае народ быць спакойным. Народ павінен сьмела глядзець на набліжаючыеся здарэньня і мець поўную веру ў армію і яе здольнасьці, бо добра прыгатаванае наступленьне, якога трэба ждаць ад немцоў, без сумлеваньня, будзе ў пачатку мець удачу.

Пісьмо з глаўнай італьянскай кватэры, надрукаванае ў «Secolo», адзначывае, што проці спадзеванаго нямецкаго наступленьня італьянцамі зроблено ўсё патрэбнае. На кіраўнічые мейсцы назначэны новые людзі, выказаўшые свае здольнасьці ў апошніх бітвах і шыбка дайшоўшые высокіх урадоў.

БАЗЭЛЬ. У Швэйцарыі шырацца упорные чуткі аб рэволюцыйным руху ў Італіі.

ЛЮГАНО. Соцыалістычная «Avanti» дамагаецца, каб пытаньне аб міры ці вайне было развязано народным плебісцытам (падачай голасу ўсімі жыхарамі).

С прычыны новых разрухоў, у Турыне аб'яўлен ваенны стан.

АБВЕСТКІ.

Друкавана у друкарні М. Кухты. **Выдавецтво «Гоман».** **Рэдактар В. Ластоўскі.**